

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСП «ВІННИЦЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗУНУ»

Циклова комісія фінансово-облікових та економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної
роботи ВСП «ВФКЕП ЗУНУ»
Віля ЗАБРОДІНА

31 серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

З ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 051 Економіка

Освітньо-професійна програма – «Економіка»

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	Разом	СРС	Вид контролю
денна	3	6	20	30	50	100	Залік, 6
150							

2023-2024

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Економіка» підготовки фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 051 Соціальні та поведінкові науки, затвердженої Педагогічною радою ВСП ВФКЕП ЗУНУ (протокол № 9 від 29 червня 2023 р.).

Розробник : викладач циклової комісії фінансово-облікових та економічних дисциплін ВСП «ВФКЕП ЗУНУ» Вадим ЦИГАНЧУК

Робочу програму затверджено на засіданні Циклової комісії фінансово-облікових та економічних дисциплін, протокол № 1 від 31 серпня 2023 року

Голова циклової комісії _____

Ірина ПИЛЯВЕЦЬ

Схвалено Методичною радою ВСП «ВФКЕП ЗУНУ»

Протокол № 1 від 31 серпня 2023 року

Голова методичної ради

ВСП «ВФКЕП ЗУНУ» _____

Лілія ЗАБРОДІНА

Від контролю	СРС	Розов	Інформація	Лекції	Семінар	Курс	Форми контролю
Залик 6	100	20	20	20	8	3	залик
				150			

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

**1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ
ВИТРАТАМИ»**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни – вибіркова Мова навчання – українська
Залікових модулів – 3	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки 3-й
Змістових модулів - 2		
Загальна кількість годин – 150 год.		Лекції 20 год.
Тижневих годин – 3 з них аудиторних – 3	Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр	Практичні 30 год.
		Самостійна робота 100 год.
		Вид контролю – залік, 6-й семестр

2. Мета та завдання дисципліни «Управління витратами»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою є набуття теоретичних та відпрацювання практичних навичок формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень; надання знань про закономірності формування витрат за видами, носіями, центрами відповідальності, особливості управління витратами, їх функції, засоби, методи в умовах ринкової економіки.

2.2.Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- формування знань, вмінь та уявлень при закономірному формуванні витрат за їх видами, місцями та носіями постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії;
- вивчення сутності, основних завдань та ролі управління витратами в сучасних умовах господарювання;
- вироблення у студентів навичок прогностичної оцінки і поточного планування витрат;
- набуття практичних навиків з управління витратами у практичній діяльності.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни «Управління витратами» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів (Економічна теорія, Економіка підприємства), цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань, використання комп'ютерної техніки та відповідного програмного

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управління витратами

Тема 1 «Сутнісна характеристика витрат»

Поняття витрат виробництва. Різновиди витрат. Класифікація витрат на виробництво продукції. Принципи класифікації. Структура витрат, її практичне значення. Видова структура витрат, її особливості.

Література: 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13

Тема 2 «Закономірності та чинники формування витрат»

Поняття та сутність чинників формування витрат. Класифікація та види чинників, що впливають на величину витрат. Характеристика впливу чинників, пов'язаних із сферою виробництва. Характеристика впливу чинників, пов'язаних з іншими сферами діяльності. Регульовані і нерегульовані чинники впливу на витрати виробництва.

Література: 5, 7, 9, 11

Тема 3 «Управління витратами»

Склад і характеристика елементів системи управління витратами. Характеристика функціонального аспекту управління витратами. Характеристика організаційного та мотиваційного аспектів управління витратами. Етапи процесу управління витратами.

Література: 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12

Тема 4 «Формування витрат за місцями і центрами відповідальності»

Концепція управління витратами за місцями їх формування і центрами відповідальності. Вплив організаційної структури підприємства на побудову місць витрат і центрів відповідальності. Звітність в умовах управління доходами і витратами за центрами відповідальності.

Література: 5, 6, 8, 9, 11, 13

Змістовий модуль 2. Функціонально-методичні аспекти управління витратами

Тема 5 «Собівартість продукції і калькулювання»

Економічна роль калькулювання. Види калькуляцій. Об'єкт калькуляції та калькуляційні одиниці. Характеристика методів обчислення собівартості окремих видів продукції. Характеристика методів формування всіх витрат виробництва на основі кошторису.

Література: 1, 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11

Тема 6 «Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів»

Функції обліку і аналізу витрат як елементи системи контролю в системі управління витратами. Особливості обліку витрат у системі «стандарт-кост». Контроль витрат в умовах застосування системи гнучких кошторисів. Умови порівняльності фактичних і планових витрат. Форми стимулювання економії

ресурсів.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Тема 7 «Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.

Передумови і сфера застосування системи «витрати-випуск-прибуток» (CVP-аналіз). Економічна сутність показників, за якими аналізується система «витрати-випуск-прибуток». Методика обчислення показників CVP-аналізу.

Література: 1, 2, 5, 8, 9, 11, 13

Тема 8 Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат»

Концепція цільової собівартості. Функціонально-вартісний аналіз. Кайдзен-раціоналізація та зниження витрат

Література: 1, 2, 5, 8, 9, 11, 13

Тема 9 «Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат»

Адаптація операційної системи до зміни її завантаження. Параметри, форми і механізм адаптації основного устаткування. Обґрунтування форми забезпечення операційної системи устаткуванням. Альтернативи придбання устаткування – купівля (за рахунок власних коштів, кредиту), лізинг. Особливості обчислення лізингових платежів.

Література: 1, 5, 8, 9, 11

Тема 10 «Мінімізація витрат на створення і зберігання виробничих запасів»

Роль матеріальних витрат у формуванні вартості продукції і прибутку. Витрати на поставку і зберігання матеріалів на складі, їх залежність від величини та інтервалів поставки. Мінімізація витрат на поставку і зберігання матеріалів через визначення оптимальних партій поставки і величини запасів. Методи оцінювання матеріалів у запасах за відпускання їх у виробництво, на продаж та іншого вибуття.

Література: 1, 5, 6, 9, 10

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

№ теми	Назва теми	Кількість годин			
		Лекції	Практичні роботи	СРС	Контрольні заходи
	<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управління витратами</i>				
1	Сутнісна характеристика витрат	2	4	10	
2	Закономірності та чинники формування витрат	2	4	10	Тестування
3	Управління витратами	2	4	10	Опитування
4	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	2	2	10	МК-1
	<i>Змістовний модуль 2. Функціонально-методичні аспекти управління витратами</i>				
5	Собівартість продукції і калькулювання	2	2	10	Опитування
6	Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	2	4	10	
7	Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.	2	2	10	МК-2
8	Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат	2	2	10	
9	Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат	2	2	10	Тестування
10	Мінімізація витрат на створення і зберігання виробничих запасів	2	4	10	МК-3
Всього за курс		20	30	100	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Загальна характеристика витрат

Мета: Вивчити основні методологічні категорії управління витратами.

Питання для обговорення:

1. Головні причини, які зумовлюють необхідність посилення уваги до управління витратами в сучасних умовах господарювання.
  2. Основні завдання, які ставить перед собою мета управління витратами.
  3. Основні принципи та завдання управління витратами.
  4. Відмінність між термінами «управління» і «менеджмент».
- Література: 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13

Практичне заняття 2. Основні умови та правила визнання витрат.

Мета: Вивчити основні умови та правила визнання витрат.

Питання для обговорення:

1. Класифікація витрат.
  2. Класифікації витрат за періодичністю виникнення.
  3. Маржинальні (граничні) витрати.
  4. Витрати, які лежать в основі системи обліку за центрами відповідальності
- Література: 1, 6, 9, 11

Практичне заняття 3. Закономірності та фактори формування витрат.

Мета: Вивчити фактори формування витрат.

Питання для обговорення:

1. Критерії розмежування періодів на коротко- і довгострокові при аналізі витрат.
  2. Закономірності динаміки витрат у короткостроковому періоді.
  3. Закономірності поведінки витрат у довгостроковому періоді.
  4. Вплив зміни величини підприємства на середні витрати.
- Література: 5, 7, 9, 11

Практичне заняття 4. Сутність та значення процесу управління витратами.

Мета: Вивчити сутність та значення процесу управління витратами.

Питання для обговорення:

1. Головні причини, які зумовлюють необхідність посилення уваги до управління витратами в сучасних умовах господарювання.
  2. Функції управління витратами.
  3. Основні завдання, які ставить перед собою мета управління витратами.
  4. Суть специфічних та загальнометодологічних методів дослідження об'єкта.
  5. Основні принципи та завдання управління витратами.
- Література: 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12

Практичне заняття 5. Класифікація методів управління витратами.

Мета: Вивчити класифікацію методів управління витратами.

Питання для обговорення:

1. Основні аспекти організаційної структури управління.
  2. Основні переваги та недоліки централізації та децентралізації.
  3. Суб'єкти та об'єкти управління витратами.
  4. Теорії, які покладені в основу концепції стратегічного управління витратами.
  5. Основні елементи концепції управління витратами на якість.
- Література: 2, 5, 9, 11, 12

Практичне заняття 6. Значення місць і центрів відповідальності при формуванні витрат.

Мета: Вивчити центри відповідальності при формуванні витрат.

Питання для обговорення:

1. Концепція управління підприємством за центрами відповідальності.
  2. Ознаки, за якими класифікують центри відповідальності на підприємствах.
  3. Зв'язок між центрами відповідальності та основними економічними показниками діяльності підприємства.
  4. Переваги управління витратами підприємства за центрами відповідальності.
- Література: 5, 6, 8, 9, 11, 13

Практичне заняття 7. Сутність та значення собівартості продукції.

Мета: Вивчити сутність та умови розрахунку собівартості продукції.

Питання для обговорення:

1. Класифікація собівартості від обсягу витрат.
  2. Методи визначення собівартості продукції у комплексному (сумісному) виробництві.
  3. Суть методу вилучення витрат.
  4. Обчислення собівартості реалізованої продукції.
  5. Динаміка собівартості нових складних виробів на етапі освоєння їх виробництва.
- Література: 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11

Практичне заняття 8. Особливості калькулювання за видами діяльності.

Мета: Вивчити сутність та умови розрахунку калькулювання.

Питання для обговорення:

1. Взаємозв'язок між виробничим та калькуляційним обліком.
  2. Мета виробничого обліку.
  3. Основні етапи та завдання виробничого обліку.
  4. Роль калькулювання собівартості в управлінні витратами.
  5. Основні завдання, що вирішує калькулювання.
- Література: 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11

Практичне заняття 9. Значення та перспективи стимулювання економії ресурсів.

Мета: Вивчити сутність та перспективи стимулювання економії ресурсів.

Питання для обговорення:

1. Види контролю за різними класифікаційними ознаками.
2. Сутність механізму управління за відхиленнями.
3. Етапи визначення оплати праці за кінцевим колективним результатом.
4. Принципи, на яких має базуватися розподіл премії за зниження витрат між учасниками даного заходу

Література: 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття 10. Порядок та особливості обліку у системі управління витратами.

Мета: Вивчити порядок та особливості обліку у системі управління витратами.

Питання для обговорення:

1. Основні завдання контролю витрат.
2. Класифікація видів контролю витрат.
3. Аспекти управлінського та фінансового бухгалтерського обліку.
4. Статистичний облік, його особливості.

Література: 3, 4, 5, 7, 9, 11

Практичне заняття 11. Особливості системи «витрати-випуск-прибуток».

Мета: Вивчити особливості системи «витрати-випуск-прибуток».

Питання для обговорення:

1. Сутність і роль CVP-аналізу.
2. Передумови, на яких ґрунтується CVP-аналіз.
3. Показники, що обчислюються та аналізуються в процесі CVP-аналізу.
4. Сутність маржинального прибутку і методика його обчислення.

Література: 1, 2, 5, 9, 11, 13

Практичне заняття 12. Методи зниження витрат та способи їх застосування.

Мета: Вивчити методи зниження витрат.

Питання для обговорення:

1. Етапи проведення таргет-костингу.
2. Методи оптимізації витрат, які ефективно діють у середовищі таргет-костингу.
3. Функціонально-вартісний аналіз (ФВА).
4. Основні принципи та етапи ФВА.

Література: 2, 5, 9, 11

Практичне заняття 13. Пристосування операційної системи до зміни її завантаження.

Мета: Вивчити сутність і практичне значення адаптації операційної системи до зміни її завантаження.

Питання для обговорення:

1. Сутність і практичне значення адаптації операційної системи до зміни її завантаження.

2. Параметрами і форми, за якими здійснюється адаптація операційної системи.

3. Послідовність, при якій здійснюється адаптація устаткування.

4. Вплив на експлуатаційні витрати інтенсивності роботи машин.

Література: 1, 5, 8, 9, 11

Практичне заняття 14. Загальний порядок пристосування обладнання виробничих систем.

Мета: Вивчити порядок пристосування обладнання виробничих систем.

Питання для обговорення:

1. Вплив на витрати кількісної адаптації машин.

2. Загальний порядок адаптації машин одного технологічного призначення.

3. Обґрунтування альтернативного використання вивільнених машин у процесі кількісної адаптації.

4. Методика мінімізації витрат на придбання машин за кількісної адаптації.

Література: 5, 6, 7, 9, 11

Практичне заняття 15. Особливості та значення мінімізації витрат на створення і зберігання виробничих запасів.

Мета: Вивчити сутність системи управління запасами на підприємстві.

Питання для обговорення:

1. Вплив неефективного управління запасами на результати діяльності підприємства.

2. Сутність системи управління запасами на підприємстві.

3. Переваги й недоліки існуючих моделей управління запасами з фіксованим розміром запасу і з фіксованим періодом поставки.

4. Оптимальний розмір замовлення і визначення його за критерієм витрат.

5. Умови, за якими доцільно використовувати метод собівартості перших за часом надходжень запасів (ФІФО).

Література: 5, 6, 7, 9, 11

6. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Індивідуальне завдання з дисципліни «Управління витратами» видається викладачем та виконується самостійно. В результаті виконання індивідуального завдання студент повинен продемонструвати вміння та навички щодо практичних навиків з управління витратами у практичній діяльності.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем ефективного функціонування підприємств та їхніх структурних підрозділів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1 «Сутнісна характеристика витрат »	10
2	Тема 2 «Закономірності та чинники формування витрат»	10
3	Тема 3 «Управління витратами»	10
4	Тема 4 «Формування витрат за місцями і центрами відповідальності »	10
5	Тема 5 «Собівартість продукції і калькулювання »	10
6	Тема 6 «Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів»	10
7	Тема 7 «Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.	10
8	Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат»	10
9	Тема 8 «Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат»	10
10	Тема 9 «Мінімізація витрат на створення і зберігання виробничих запасів »	10
	Разом	100

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

В процесі вивчення дисципліни «Управління витратами» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів індивідуального завдання;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- директорська контрольна робота
- залік
- підсумковий екзамен.

9. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Дисципліна «Управління витратами» складається з одного залікового кредиту. Підсумкова оцінка по заліковому кредиту визначається за 100-бальною шкалою як середньозважена величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Сума
Теми 1- 4 (модульна контр. роб., поточне оцінювання, тестовий контроль)	Директорська контрольна робота Теми 1- 9	Середнє арифметичне по поточним оцінкам	
25%	50 %	25 %	100 %
Тиждень ( )	Тиждень ( )	Тиждень ( )	

Шкала оцінювання

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90 – 100	<i>відмінно</i>	<i>A (відмінно)</i>
85 – 89	<i>добре</i>	<i>B (дуже добре)</i>
75 – 84		<i>C (добре)</i>
65 – 74	<i>задовільно</i>	<i>D (задовільно)</i>
60 – 64		<i>E (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	<i>FX (незадовільно з можливістю повторного складання)</i>
1 – 34		<i>F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)</i>

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Управління витратами».
2. Навчальна програма з дисципліни «Управління витратами».
3. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Управління витратами».
5. Питання для поточного контролю.
7. Тестові завдання.
8. Презентації.
9. Пошукові роботи студентів.
10. Завдання для проведення модульного контролю, ДКР.

11. ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Артамонова Н.С., Акулюшина М.О. Управління витратами: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 120 с.
2. Афанасьєв М.В., Чумак Г.М. Управління витратами: методичні рекомендації до виконання практичних завдань для студентів спеціальності 051 «Економіка» першого (бакалаврського) рівня. Харків. ХНЕУ ім.С.Кузнеця, 2017. 65 с.
3. Бутинець Ф. Ф. та ін. Бухгалтерський управлінський облік. Житомир: ЖІТІ, 2013. 448 с.
4. Голов С. Ф. Управлінський облік: Підручник Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
5. Грещак М. Г., Гордієнко В.М, Коцюба О.С., Лозовик Ю.М.. Управління витратами: практикум. Київ: КНЕУ, 2011. 190 с.
6. Давидович І. Є. Управління витратами : навч. посібн. Київ: «Центр учбової літератури», 2008. 320 с.
7. Іванюта П. В., Лугівська О. П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібн. Київ : «Центр учбової літератури», 2-ге видання, 2011. 317 с.
8. Турило А. М., Кравчук Ю. Б., Турило А. А. Управління витратами підприємства: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2012. 120 с.
9. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. 2017. 166 с.

Додаткова

10. Бондар І. Ю., Пахомов В. І. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції: навч. посібник. Київ: КНТЕУ, 2000.
11. Грещак М. Г., Гордієнко В.М, Коцюба О.С., Лозовик Ю.М.. Управління витратами: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2008. 264 с.
12. Панасюк В. Управління витратами виробництва. Тернопіль: Економічна думка, 2011. 118 с.
13. Плоха О. Б. Управління витратами: конспект лекцій. Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. 152 с.

Інформаційні ресурси

14. Сайт Державного комітету статистики – www.ukrstat.gov.ua
15. Сайт Кабінету Міністрів України – www.kmu.gov.ua
16. Сайт Міністерства економіки України – www.me.gov.ua
17. Сайт Міністерства фінансів України – www.minfin.gov.ua
18. Сайт Національного банку України – www.bank.gov.ua